

مرکز پژوهش‌های
مجلس شورای اسلامی

مشخصات لایحه:

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت:
۲۳۵

شماره چاپ:
—

تاریخ چاپ:
—

مشخصات گزارش:

دفتر مطالعات بخش عمومی

نوع گزارش:

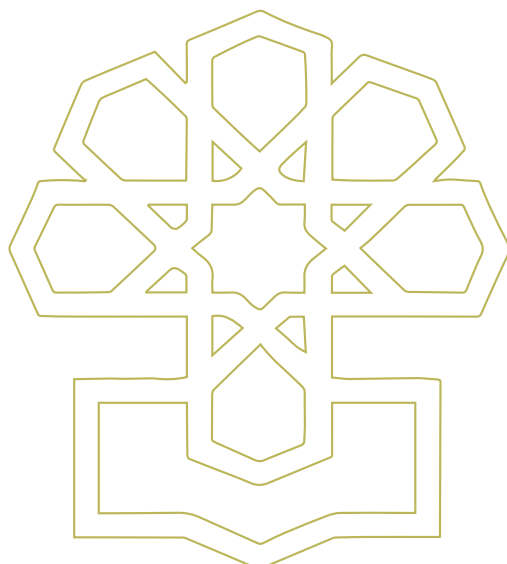
- طرح/ لایحه
- راهبردی
- نظارتی

شماره مسلسل:

۲۳۰۲۰۱۷۱

تاریخ انتشار:

۱۴۰۳/۸/۱۳

بررسی لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۴): تبصره «۴»: شرکت‌های دولتی

مهتاب قراخلو

چکیده

در تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، احکام مربوط به شرکت‌های دولتی در ۷ بند ارائه شده که ۶ بند آن تکرار احکام لوایح بودجه سال‌های گذشته است و تنها حکم جدید تبصره مذکور، بند چ آن با موضوع تغییر ماهیت سازمان هدفمندی یارانه‌ها از شرکت دولتی به مؤسسه دولتی است که مورد تایید نیست. پیشنهاد حذف بند پ تبصره ۴ با توجه به عدم لزوم ثبت شرکت‌ها در اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیر تجاری بر اساس ماده ۵۸۷ قانون تجارت، از نکات قابل توجه احکام تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ است. همچنین پیشنهادات الحاقی به تبصره ۴ مذکور با هدف تأمین منابع و تسهیل سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای در ۳ بند ارائه شده است.

در تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور به موضوع شرکت‌های دولتی پرداخته شده است. از ۷ بند ارائه شده در تبصره ۴، ۶ بند نظیر الزام شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی به ثبت اطلاعات خود در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی (بند پ) و واریز حداقل ۶۰ درصد از هزینه امور پژوهشی شرکت‌های دولتی به حساب صندوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری نزد خزانه داری کل کشور (بند ج) در لوایح بودجه سال‌های گذشته مورد توجه قرار گرفته و در لایحه بودجه ۱۴۰۴ نیز تکرار شده‌اند. بند تغییر ماهیت سازمان هدفمندی یارانه‌ها (بند چ) تنها بند جدیدی است که برای اولین بار در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مورد توجه قرار گرفته است. موضوع این گزارش بررسی احکام مذکور و سایر احکام تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ است که در بخش بعدی گزارش آمده و پیشنهادات اصلاحی، حذف و الحاقی تبصره مذکور در قالب یک جدول مدنظر قرار گرفته‌اند. جمع‌بندی گزارش در بخش آخر مورد توجه قرار گرفته است.

۲. تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

در این بخش احکام تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در قالب جدول ۱ مورد بررسی قرار گرفته است. در جدول مذکور، در خصوص هر یک از مفاد تبصره ۴، توضیحات حکم ارائه شده و پیشنهادات هر حکم در قالب اصلاح یا حذف آن ارائه شده است. برخی از احکام نیز به همان شکل پیشنهاد شده در لایحه بودجه تایید شده است. جدول ۱ شامل ۳ حکم الحاقی به تبصره ۴ است که با هدف رفع موانع و تسهیل سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای است.

حکم	مفاد	توضیحات	پیشنهاد
بند الف	به شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اجازه داده می‌شود تا سقف پانزده درصد (۱۵٪) سرمایه‌گذاری مصوب در بودجه سنواتی، اوراق مالی اسلامی ریالی با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود بابت طرح‌هایی که در راستای قانون برنامه هفتم پیشرفت به تصویب شورای اقتصاد می‌رسد، منتشر کنند.	این حکم به منظور ایجاد راهکاری برای تأمین مالی شرکت‌های دولتی در راستای اجرای طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای شرکت‌های مزبور، برای اولین بار در تبصره ۱ قانون بودجه سال ۱۴۰۳ مورد توجه قرار گرفته و در لایحه بودجه ۱۴۰۴ نیز تکرار شده است. تفاوت حکم مذکور در لایحه بودجه ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه ۱۴۰۳، بالا بردن سقف اوراق در لایحه است که مثبت ارزیابی می‌شود. اوراق مالی اسلامی، به دلیل عدم تعریف قانونی و تعیین حدود و ثغور آن توسط مقنن، دارای ابهام است. نکته‌ای که در این خصوص وجود دارد این است که اعطای صلاحیت تصویب به شورای اقتصاد، مغایر با اصول ۶۰ و ۱۳۸ قانون اساسی است. همچنین تجویز مداخله شورای اقتصاد در امور اجرایی و یا مقررات‌گذاری و بودجه‌ای، به ترتیب، با اصول ۶۰، ۱۳۸ و ۱۲۶ قانون اساسی مغایر است. بر همین اساس، پیشنهاد می‌شود تصویب طرح‌ها به عهده هیئت وزیران قرار گیرد.	به شرکت‌های دولتی از جمله شرکت‌هایی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است اجازه داده می‌شود تا سقف پانزده درصد (۱۵٪) سرمایه‌گذاری مصوب در بودجه سنواتی، اوراق مالی اسلامی ریالی با تضمین و بازپرداخت اصل و سود توسط خود بابت طرح‌هایی که در راستای قانون برنامه هفتم پیشرفت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد، منتشر کنند.
بند ب	شرکت‌های دولتی که در فهرست واگذاری سال ۱۴۰۴ قرار دارند، مشمول حکم ماده (۴) قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴ می‌باشند.	این حکم که هر ساله در لوائح بودجه سنواتی تکرار می‌شود و ماهیت دائمی دارد، بیان می‌کند که شرکت‌های دولتی مشمول واگذاری، همانند سایر شرکت‌های دولتی، موظف به واریز مالیات علی الحساب و سود سهام علی الحساب بودجه مصوب به صورت یک دوازدهم در هر ماه هستند.	بدون تغییر

حکم	مفاد	توضیحات	پیشنهاد
بند پ	<p>تمامی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون شامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نظیر شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی و دانشگاه آزاد اسلامی مکلفاند از تاریخ لازم‌الاجرا شدن این قانون، با رعایت قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی و تبصره (۲) ماده (۱۰۷) قانون برنامه هفتم پیشرفت، هر سه ماه یکبار نسبت به ثبت و به‌روزرسانی اطلاعات خود و شرکت‌ها و مؤسسات تابعه و وابسته، در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی اقدام کنند. وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان برنامه و بودجه کشور، سازمان اداری و استخدامی کشور، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان ثبت‌اسناد و املاک کشور و سازمان بورس و اوراق‌بهادار مکلفاند اقدامات لازم را برای برقراری ارتباط سامانه‌های الکترونیکی مرتبط (اعم از سامانه جامع بودجه، پایگاه اطلاعات کارکنان نظام اداری (پاکتا)، سامانه ملی مدیریت ساختار دستگاه‌های اجرایی کشور، سامانه حقوق و مزایا و سامانه شناسه ملی اشخاص حقوقی کشور) با سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی و تبادل اطلاعات به عمل آورند. شرکت‌های موضوع این جزء مکلفاند اطلاعات طرح‌های سرمایه‌گذاری خود (اعم از طرح‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی یا اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) از جمله سال آغاز و پایان، پیشرفت فیزیکی، اعتبار صرف‌شده و پیش‌بینی اعتبار موردنیاز تا اتمام طرح را در سامانه موضوع این جزء حداکثر تا پایان شهریور سال ۱۴۰۴ بارگذاری نمایند. هزینه‌کرد هرگونه اعتبار (از جمله منابع داخلی) در طرح‌های مذکور منوط به ثبت اطلاعات در این سامانه خواهد بود.</p>	<p>الزام شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی به ثبت اطلاعات خود در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی، برای اولین بار در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مورد توجه قرار گرفت و بعد از آن هر ساله در لوایح بودجه سنواتی درج می‌شود. در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ عبارت «عدم ارائه اطلاعات فوق و عدم اقدام دستگاه‌های مذکور، در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی محسوب می‌شود» به‌عنوان ضمانت اجرایی حکم مذکور در نظر گرفته شده بود. در قوانین بودجه سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ با منوط کردن پرداخت پاداش اعضای هیئت مدیره و مدیران شرکت‌های دولتی به انجام کامل تکالیف موضوع این بند، ضمانت اجرایی حکم تغییر کرد. متأسفانه در قوانین بودجه پس از سال ۱۴۰۰، ضمانت اجرای انجام مفاد حکم مذکور حذف شده و هزینه‌ای برای شرکت‌ها و دستگاه‌های متخلف لحاظ نشده است در صورتی که احکام باید دارای ضمانت اجرای متناسب و بازدارنده باشند و الا نمی‌توان از اجرای عادلانه آن، اطمینان داشت و از این جهت با جزء «۱۰» بند (۹) سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری نیز مغایرت دارد.</p> <p>حکم این بند (به‌جز ذیل فراز آخر آن) به‌دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصول (۵۲) و (۶۵) قانون اساسی بوده و طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت و ماده ۱۸۲ آیین‌نامه داخلی مجلس، تصویب آن در بودجه، ممنوع است. مفاد این بند در جزء ۲ ماده ۴ لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳) (که در دستور کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس است) آمده است و باید در آن لایحه تعیین تکلیف شود و نه در بودجه.</p> <p>عبارت «از لازم‌الاجرا شدن این قانون» زاید است زیرا هر قانونی از آن زمان، لازم‌الاجرا می‌شود.</p> <p>تصریح بر عبارت «تبصره (۲) ماده (۱۰۷) قانون برنامه هفتم پیشرفت»، ایراد دارد زیرا ماده ۱۰۷ فاقد تبصره ۲ است. لذا باید دقیقاً مشخص شود که منظور دولت از عبارت مزبور چه بوده است تا امکان اظهارنظر فراهم آید.</p>	<p>پیشنهاد حذف فراز ابتدایی حکم و پیگیری تصویب آن در لایحه الحاق ۳ فراز پایانی حکم به شرح زیر اصلاح می‌شود:</p> <p>تمامی شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) این قانون شامل شرکت‌ها و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نظیر شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و شرکت‌های تابعه آنها (شرکتی که بیش از پنجاه درصد (۵۰٪) سهام آن متعلق به شرکت متبوع باشد) و مؤسسات و نهادهای عمومی غیردولتی (موضوع ماده ۵ قانون محاسبات عمومی کشور و یا موضوع ماده ۳ قانون مدیریت خدمات کشوری) و دانشگاه آزاد اسلامی مکلفاند با رعایت قانون مدیریت داده‌ها و اطلاعات ملی اطلاعات طرح‌های سرمایه‌گذاری خود (اعم از طرح‌های سرمایه‌ای از محل منابع داخلی یا اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) از جمله سال آغاز و پایان، پیشرفت فیزیکی، اعتبار صرف‌شده و پیش‌بینی اعتبار موردنیاز تا اتمام طرح را در سامانه یکپارچه اطلاعات شرکت‌های دولتی و نهادهای عمومی غیردولتی مستقر در وزارت امور اقتصادی و دارایی حداکثر تا پایان شهریور سال ۱۴۰۴ بارگذاری نمایند. هزینه‌کرد هرگونه اعتبار (از جمله منابع داخلی) در طرح‌های مذکور منوط به ثبت اطلاعات در این سامانه خواهد بود.</p>

۱. رعایت اصول قانون‌گذاری و قانون‌نویسی و تعیین سازوکار برای انطباق لوایح و طرح‌های قانونی با تأکید بر: عدالت محوری در قوانین و اجتناب از تبعیض ناروا، عمومی بودن قانون و شمول و جامعیت آن و حتی‌الامکان پرهیز از استثنای قانونی.

پیشنهاد	توضیحات	مفاد	حکم
حذف	<p>بر اساس ماده ۵۸۷ قانون تجارت، مؤسسات و تشکیلات دولتی و بلدی به محض ایجاد و بدون احتیاج به ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌شوند. بر همین اساس شرکتهای دولتی نیاز به ثبت خود در اداره کل ثبت شرکتهای و مؤسسات غیر تجاری ندارند و درج این حکم در لایحه بودجه به معنای اصلاح قانون تجارت است که طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت، تصویب آن در بودجه، ممنوع است.</p> <p>همچنین بر اساس موارد ۱۰۵ و ۱۰۶ قانون تجارت، اگر تصمیمات مجمع عمومی متضمن انتخاب مدیران و بازرس یا بازرسان، تصویب ترانزنامه، کاهش یا افزایش سرمایه و هر نوع تغییر در اساسنامه و انحلال شرکت و نحوه تصفیه آن باشد، لازم است یک نسخه از صورت جلسه مجمع جهت ثبت به مرجع شرکتهای ارسال شود و در غیر اینصورت نیاز به ثبت ندارد. بر همین اساس، فراز پایانی این حکم نیز اصلاح مواد ۱۰۵ و ۱۰۶ قانون تجارت است که مطابق توضیحات فوق به دلیل مغایرت با بند الف ماده ۱۳ قانون برنامه هفتم، تصویب آن در بودجه ممنوع است. حکم این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل (۵۲) قانون اساسی بوده و طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت، تصویب آن در بودجه، ممنوع است.</p>	<p>تمامی شرکتهای دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت شامل شرکتهای و مؤسسات دولتی که شمول قوانین و مقررات عمومی بر آنها مستلزم ذکر یا تصریح نام است نظیر شرکت ملی نفت ایران، شرکت ملی گاز ایران، شرکت ملی صنایع پتروشیمی ایران، سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران، سازمان بنادر و دریانوردی و شرکتهای تابعه آنها مکلفاند تا پایان شهریور سال ۱۴۰۴ ضمن ثبت شرکت در اداره کل ثبت شرکتهای و مؤسسات غیرتجاری، در صورت نداشتن شناسه ملی صادرشده از سوی مرجع مزبور نسبت به اخذ آن از همان مرجع اقدام نمایند. سازمان ثبت اسناد و املاک کشور (اداره کل ثبت شرکتهای و مؤسسات غیرتجاری) موظف است فهرست شرکتهای دولتی که نسبت به ثبت خود یا اخذ شناسه ملی اقدام نموده‌اند را تا پایان مهر سال ۱۴۰۴ به دیوان محاسبات کشور و وزارت امور اقتصادی و دارایی اعلام کند. شرکتهای موضوع این بند مکلفاند تمامی صورتجلسات مجامع عمومی خود را نزد مرجع یادشده ثبت نمایند.</p>	بند ت

پیشنهاد	توضیحات	مفاد	حکم
<p>حذف و پیگیری تصویب آن در لایحه الحاق ۳</p>	<p>این حکم پیش از این، در بند ن تبصره ۸ قانون بودجه سال ۱۴۰۲ مورد توجه قرار گرفته و در لایحه بودجه ۱۴۰۴ تکرار شده است. به موجب این حکم که به نوعی اصلاح قوانین استخدامی کشور است، شرکت‌های دولتی نظیر توانیر و مهندسی آب و فاضلاب کشور، قادر خواهند بود حقوق و مزایای کارکنانی که از بخش غیر دولتی (مثل شرکت‌های توزیع برق استانی) در این شرکت‌ها مامور می‌شوند، از محل منابع داخلی شرکت پرداخت کنند. در واقع صدور مجوز پرداخت حقوق و مزایای کارکنان بخش خصوصی مامور در بخش دولتی، از محل منابع داخلی شرکت‌های خصوصی استانی در این حکم مورد توجه قرار گرفته است.</p> <p>همچنین با توجه به اینکه شرکت‌های آب و فاضلاب استانی مطابق قانون تشکیل شرکت‌های آب و فاضلاب مصوب ۱۳۶۹ و شرکت‌های توزیع برق استان‌ها مطابق قانون استقلال شرکت‌های توزیع نیروی برق در استان‌ها مصوب ۱۳۸۴ غیردولتی هستند، لذا تجویز مأموریت از شرکت‌های مذکور به شرکت مهندسی آب و فاضلاب و شرکت توانیر که دولتی هستند، مغایر مواد (۲۱)، (۴۴) و (۱۲۱) قانون مدیریت خدمات کشوری می‌باشد. لذا علیرغم اهمیت این حکم و مشکلاتی که عدم تصویب آن برای صنعت برق و آب ایجاد می‌کند، به دلیل اصلاح قوانین مذکور و داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصل پنجاه و دوم قانون اساسی است که طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت، تصویب آن در بودجه، ممنوع است.</p> <p>شایان ذکر است مفاد این بند در ماده ۳۸ لایحه الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۳) (که در دستور کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات مجلس است) آمده است و باید در آن لایحه تعیین تکلیف شود و نه در بودجه.</p>	<p>پرداخت حقوق و مزایای کارکنان (پرسنل) شرکت‌های آب و فاضلاب و شرکت‌های توزیع نیروی برق و شرکت‌های مدیریت تولید برق که به صورت مأمور در شرکت مهندسی آب و فاضلاب کشور، شرکت توانیر، شرکت‌های مدیریت تولید برق و شرکت تولید نیروی برق حرارتی ارائه خدمت می‌نمایند، از محل منابع داخلی شرکت‌های استانی مذکور بلامانع است.</p>	<p>بند ث</p>

حکم	مفاد	توضیحات	پیشنهاد
<p>بند ج</p>	<p>شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) قانون بودجه، مکلف‌اند در اجرای تکالیف قانونی مربوط، حداقل شصت درصد (۶۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه‌ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)، به حساب صندوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری یا وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند، تا صرفاً در راستای پاسخ به نیازهای فناورانه و حل مسائل و مشکلات همان شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از طریق توافق‌نامه با دانشگاه‌ها / دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی، جهاد دانشگاهی، پارک‌های علم و فناوری و حوزه‌های علمیه و شرکت‌های دانش‌بنیان و در قالب پروژه‌های تحقیق و توسعه، طرح (پروژه) های کاربردی عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی طرح (پروژه) های پسادکتری و طرح (پروژه) های تحقیقاتی دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشاغل به مصرف برسد. در صورت واریز نشدن وجوه مربوط در موعد مقرر توسط هر یک از شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، به خزانه‌داری کل کشور اجازه داده می‌شود راساً مبلغ مربوطه را از حساب آن‌ها نزد خزانه برداشت کرده و آن را به حساب صندوق مذکور موضوع این بند واریز کند. این مبالغ برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی، مازاد بر درآمد اختصاصی پیش‌بینی شده آن‌ها در این قانون محسوب می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه با همکاری وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، نفت، نیرو و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>	<p>این حکم در قالب بندهای «ط» در بودجه سال ۱۳۹۷، «ح» در بودجه سال‌های ۱۳۹۸ و ۱۳۹۹ و «و» در بودجه سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ نیز آمده که بر اساس بندهای مذکور، دستگاه‌های مشمول موظف به هزینه کرد ۴۰ درصد اعتبارات پژوهشی خود بوده‌اند ولی در سال ۱۴۰۲ به ۶۰ درصد افزایش پیدا کرد و متأسفانه حکم مذکور از قانون بودجه سال ۱۴۰۳ حذف شد. در خصوص عملکرد حکم مذکور باید گفت که در سال‌های ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲ نسبت هزینه کرد امور پژوهشی به کل منابع شرکت‌های دولتی روند کاهشی داشته به طوری که نسبت مذکور از ۰/۱۳ درصد در سال ۱۳۹۸ به ۰/۳۳ درصد در سال ۱۴۰۲ کاهش پیدا کرده است. به همین دلیل قانون‌گذار در سال ۱۴۰۲، کاهش اعتبارات ردیف هزینه‌های امور پژوهشی شرکت‌ها را ممنوع کرد. هرچند که این روند به علت حذف کامل بند پژوهشی در قانون بودجه ۱۴۰۳ محقق نشد و در سال ۱۴۰۳ نیز کماکان ردیف اعتبارات پژوهشی این دستگاه‌ها کاهش ۲۳ درصدی نسبت به سال ۱۴۰۲ داشت. با توجه به هدف‌گذاری ردیف‌های ۱۳ و ۱۴ جدول ۲۱ ماده ۹۳ قانون برنامه هفتم پیشرفت با موضوع افزایش سهم پایان‌نامه‌ها و رساله‌های تقاضا محور دانشجویی و همچنین تقویت ارتباط دانشگاه و صنعت و نیاز به منابع برای دستیابی به اهداف مذکور، درج حکم مذکور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ مثبت ارزیابی می‌شود. استفاده از واژگان غیرفارسی پارک و پروژه، مغایر اصل ۱۵ قانون اساسی است تنها نکته‌ای که در خصوص حکم مذکور و جو دارد اضافه شدن نام وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در کنار حساب صندوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری است که می‌تواند جنبه فرادستی شورای مذکور و صندوق وابسته به آن را در عمل و به مرور زمان منتفی کند و شورا و صندوق را در خدمت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری قرار دهد. در حالی که این شورا و کمیسیون‌های آن همگی متشکل از نمایندگان دستگاه‌های اجرایی هستند. بر همین اساس پیشنهاد حذف عبارت وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی از متن حکم ارائه می‌شود.</p>	<p>شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت مندرج در پیوست شماره (۳) قانون بودجه، مکلف‌اند در اجرای تکالیف قانونی مربوط، حداقل شصت درصد (۶۰٪) از هزینه امور پژوهشی خود مندرج در آن پیوست را در مقاطع سه‌ماهه به میزان بیست و پنج درصد (۲۵٪)، به حساب صندوق شورای عالی علوم، تحقیقات و فناوری نزد خزانه‌داری کل کشور واریز کنند، تا صرفاً در راستای پاسخ به نیازهای فناورانه و حل مسائل و مشکلات همان شرکت‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت از طریق توافق‌نامه با دانشگاه‌ها / دانشکده‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی اعم از دولتی و غیردولتی، جهاد دانشگاهی، زیستگاه (پارک) های علم و فناوری و حوزه‌های علمیه و شرکت‌های دانش‌بنیان و در قالب طرح (پروژه) های تحقیق و توسعه، طرح (پروژه) های کاربردی عناوین پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی طرح (پروژه) های پسادکتری و طرح (پروژه) های تحقیقاتی دانش‌آموختگان تحصیلات تکمیلی غیرشاغل به مصرف برسد. در صورت واریز نشدن وجوه مربوط در موعد مقرر توسط هر یک از شرکت‌ها، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت، به خزانه‌داری کل کشور اجازه داده می‌شود راساً مبلغ مربوطه را از حساب آن‌ها نزد خزانه برداشت کرده و آن را به حساب صندوق مذکور موضوع این بند واریز کند. این مبالغ برای دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و پژوهشی و جهاد دانشگاهی، مازاد بر درآمد اختصاصی پیش‌بینی شده آن‌ها در این قانون محسوب می‌شود. آیین‌نامه اجرایی این بند به پیشنهاد سازمان برنامه و بودجه با همکاری وزارتخانه‌های علوم، تحقیقات و فناوری، نفت، نیرو و صنعت، معدن و تجارت به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.</p>

پیشنهاد	توضیحات	مفاد	حکم
حذف	<p>باتوجه به آنکه سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها ماهیت شرکتی ندارد و فعالیت سازمان مذکور به پرداخت یارانه‌ها محدود می‌شود، تبدیل آن به مؤسسه دولتی موجه است، اما بدون داشتن گزارش توجیهی لازم که در آن برای تعیین تکلیف اموال، دارایی‌ها، مطالبات، بدهی‌ها و پرسنل و نحوه تغییر وضعیت آنها تصمیم‌گیری شده باشد، مورد تجویز نیست. بر همین اساس پیشنهاد می‌شود گزارش توجیهی به همراه متن لایحه‌ای برای تعیین تکلیف موارد فوق، جهت بررسی ارائه شود.</p> <p>این بند به دلیل داشتن ماهیت غیربودجه‌ای، مغایر اصول پنجاه و دوم و شصت و پنجم قانون اساسی است که طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت و ماده ۱۸۲ آیین نامه داخلی مجلس، تصویب آن در بودجه، ممنوع است.</p>	<p>ماهیت سازمان هدفمندسازی یارانه‌ها با حفظ وظایف و مسئولیت‌های قانونی به مؤسسه دولتی تغییر می‌یابد.</p>	بند چ
<p>تمامی دستگاه‌های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۸/۷/۱۳۸۶ از جمله دستگاه‌ها و شرکت‌های مستلزم ذکر نام یا تصریح نام مانند شرکت‌های اصلی و تابعه وزارت نفت به جز سازمان گسترش و توسعه صنایع ایران (ایدرو)، سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو) و سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران صندوق ضمانت سرمایه‌گذاری تعاون، صندوق ضمانت صادرات و صندوق‌های حمایت از سرمایه‌گذاری وزارت صنعت، معدن و تجارت و سازمان‌های توسعه‌های وزارت نفت (با رعایت صدر اصل ۵۳ قانون اساسی مبنی بر واریز منابع به خزانه) مکلفند تمامی حساب‌های فرعی خود را مسدود نموده و تمام حساب‌های ریالی و ارزی خود (درآمدی و هزینه‌ای) را صرفاً از طریق خزانه داری کل کشور و نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران افتتاح کنند. دستگاه‌های یادشده موظفند تمامی دریافت‌ها و پرداخت‌های خود را فقط از طریق حساب‌های افتتاح شده نزد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران انجام دهند. نگهداری هر گونه حساب توسط دستگاه‌های یادشده در بانکی غیر از بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه و اموال دولتی است. نهادهای عمومی غیردولتی در رابطه با آن بخش از منابع خود که از محل منابع عمومی یا کمک‌های مردمی تأمین می‌شود، مشمول حکم این بند می‌شوند. اجرای این حکم در خصوص نیروهای مسلح و دستگاه‌هایی که مستقیماً زیر نظر مقام معظم رهبری (مدظله العالی) اداره می‌شوند، منوط به اذن ایشان است. بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران مکلف به پیگیری اجرای این بند و مسدود نمودن حساب‌های فرعی دستگاه‌های اجرایی مذکور و ارسال گزارش ماهانه به کمیسیون‌های برنامه و بودجه و محاسبات و اقتصادی مجلس شورای اسلامی می‌باشد.</p>	<p>یکی از نقاط قوت قوانین بودجه سال‌های ۱۴۰۲ و ۱۴۰۳ استتینا کردن سازمان گسترش و نوسازی صنایع ایران (ایدرو) و سازمان توسعه و نوسازی معادن و صنایع معدنی ایران (ایمیدرو)، سازمان صنایع کوچک و شهرک‌های صنعتی ایران از تمرکز حساب‌ها نزد بانک مرکزی است (در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ در متن حکم از عبارت سازمان‌های توسعه‌ای استفاده شده بود که بدین ترتیب سازمان‌های توسعه‌ای تابعه وزارت نفت را هم شامل می‌شد). با توجه به نقش شرکت‌های تابعه سازمان‌های مذکور به‌عنوان بازوی اجرایی پیشبرد مأموریت‌های محوله و اجرای پروژه‌های صنعتی در کشور و توجه به این موضوع که بدون بهره‌مندی این شرکت‌ها از ابزارهای مالی و استفاده از خدمات بانکی از جمله اخذ تسهیلات مالی، صدور انواع ضمانت‌نامه‌ها و گشایش اعتبارات استنادی انجام وظایف مذکور با مشکل همراه است، پیشنهاد می‌شود در حمایت از تولید، موضوع استثنای این حکم به شرکت‌های تابعه سازمان‌های فوق‌الذکر و صندوق‌های تابعه وزارت صنعت، معدن و تجارت تسری یابد.</p> <p>استتینا شدن سازمان‌های توسعه‌ای از حکم مندرج در این جزء از جهت موجه بودن و روا بودن، واجد ابهام است؛ استتینا شدن این سازمان‌ها از واریز منابع به خزانه‌داری کل کشور، مغایر با اصل (۵۳) قانون اساسی است.</p> <p>نظر به اینکه حکم این بند، منجر به اصلاح مواد (۱۱)، (۳۹) و (۴۱)، قانون محاسبات عمومی کشور از حیث توسعه اشخاص مشمول می‌شود که طبق بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت، تصویب آن در بودجه، مستلزم دو سوم رأی نمایندگان است.</p>		الحاقی

۶ حکم از ۷ حکم ارائه شده در تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، تکرار احکام لوایح بودجه سنوات گذشته است و تنها یک حکم جدید در لایحه بودجه آمده که موضوع آن، تغییر ماهیت سازمان هدفمندی یارانه‌هاست که مورد تایید نیست. پیشنهاد حذف در خصوص بند پ تبصره ۴ یعنی ثبت شرکت‌ها در اداره کل ثبت شرکت‌ها و مؤسسات غیر تجاری ارائه شده زیرا بر اساس ماده ۵۸۷ قانون تجارت شرکت‌های دولتی بدون ثبت دارای شخصیت حقوقی می‌شوند و ضرورتی به تصویب بند پ تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیست. سایر پیشنهادات حذف ارائه شده در گزارش، به دلیل ماهیت غیر بودجه‌ای احکام بوده که بر اساس بند «الف» ماده (۱۳) قانون برنامه هفتم پیشرفت، تصویب آن در بودجه، ممنوع است. پیشنهادات الحاقی به تبصره ۴ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نیز با هدف تأمین منابع و تسهیل سرمایه‌گذاری سازمان‌های توسعه‌ای در ۳ بند ارائه شده است.

